

# कृषि विभाग, जिल्हा परिषद, जालना विभागा मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या योजना

## 1) वि.घ.यो. - डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कृषि स्वावलंबन योजना शेतक-यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना

1. योजनेचे दृष्टिकोन - अनु.जाती / नवबौद्ध शेतक-यांना अर्थ सहाय्य देवून त्यांचा आर्थिक स्तर उंचावणे

### 2. लाभार्थी निवडीचे निकष-

- 1.लाभार्थी हा अनुसूचित जाती /नवबौद्ध शेतकरी असला पाहिजे
2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असले पाहिजे
- 3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.
- 3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहीर या घटकाचा लाभ घण्या साठी पात्र असेल
- 3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहीर व्यतीराक्त इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे
- 3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे
4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उत्तरा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )
5. लाभार्थ्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे .
- 6.लाभार्थ्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डशी सलग्न असणे आवश्यक आहे.
- 7.स्वर्गीय कर्मविर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या शेतक-याना श्या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा
- 8.अनुसूचित / नवबौद्ध शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसणे
9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्यक आहे.

### 3. अर्जासोबत सादर करावयाची आवश्यक कागदपत्रे -

- 1.लाभार्थी हा अनुसूचित जाती /नवबौद्ध शेतकरी असला पाहिजे
2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असले पाहिजे
- 3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.
- 3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहीर या घटकाचा लाभ घण्या साठी पात्र असेल
- 3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहीर व्यतीराक्त इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे
- 3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे
4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उत्तरा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )
5. लाभार्थ्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे .
- 6.लाभार्थ्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डशी सलग्न असणे आवश्यक आहे
- 7.स्वर्गीय कर्मविर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या शेतक-याना श्या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा
- 8.अनुसूचित / नवबौद्ध शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसणे
9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्यक आहे.

## **2) वि.घ.यो. - बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना शेतक-यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना**

1. **योजनेचे दृष्टिकोन** - अनु.जाती / नवबौद्ध शेतक-यांना अर्थ सहाय्य देवून त्यांचा आर्थिक स्तर उंचावणे

### **2. लाभार्थी निवडीचे निकष-**

- 1.लाभार्थी हा अनुसूचित जाती /नवबौद्ध शेतकरी असला पाहिजे
2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असले पाहिजे
- 3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.
- 3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहीर या घटकाचा लाभ घण्या साठी पात्र असेल
- 3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहीर व्यतीराक्त इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे
- 3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे
4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उतारा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )
5. लाभार्थ्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे .
- 6.लाभार्थ्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डाशी सलग्न असणे आवश्यक आहे.
- 7.स्वर्गीय कर्मविर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या शेतक-याना श्या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा
- 8.अनुसूचित / नवबौद्ध शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसणे
9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्ये आहे.

### **3. अर्जासोबत सादर करावयाची आवश्यक कागदपत्रे -**

- 1.लाभार्थी हा अनुसूचित जाती /नवबौद्ध शेतकरी असला पाहिजे
2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असले पाहिजे
- 3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.
- 3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहीर या घटकाचा लाभ घण्या साठी पात्र असेल
- 3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहीर व्यतीराक्त इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे
- 3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे
4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उतारा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )
5. लाभार्थ्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे .
- 6.लाभार्थ्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डाशी सलग्न असणे आवश्यक आहे.
- 7.स्वर्गीय कर्मविर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या शेतक-याना श्या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा
- 8.अनुसूचित / नवबौद्ध शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसणे
9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्ये आहे.

### 3) राष्ट्रीय कृषी विकास योजना ( अनु.जाती/जमाती) शेतक-यांना शेतीसाठी अर्थसहाय्य देण्याची योजना

1. योजनेचे दृष्टिकोन - अनु.जाती / जमाती शेतक-यांना अर्थ सहाय्य देवून त्यांचा आर्थिक स्तर उंचावणे
2. लाभार्थी निवडीचे निकष- अनु.जाती प्रवर्गातील शेतक-यांसाठी डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर कृषी स्वावलंबन योजनेच्या निकषानुसार व अनु.जमाती घटकातील शेतक-यांसाठी बिरसा मुंडा कृषी क्रांती योजनेच्या निकषानुसार अंमलबजावणी केली जाते.
4. लाभार्थी निवड समिती - पंचायत समितीस्तरावरून जिल्हा परिषद कार्यालयास प्राप्त होणा-या पात्र अर्जदारांच्या तयार केलेल्या यादीला मधून लाभार्थ्यांची निवड करण्यासाठी जिल्हास्तरावर खालीलप्रमाणे समिती असते.

1. मा. अति. मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद- अध्यक्ष
2. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी - सदस्य
3. कार्यकारी अभियंता लघुसिंचन जिल्हा परिषद - सदस्य
4. भुजल सर्वेक्षण यंत्रणेचे जिल्हास्तरीय अधिकारी - सदस्य
5. प्रकल्प संचालक, एकात्मिक आदीवासी प्रकल्प अधिकारी - सदस्य
6. विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी जिल्हा परिषद - सदस्य
7. कृषि विकास अधिकारी जिल्हा परिषद - सदस्य सचिव

#### 2) अपरांपारीक उर्जा विषयक योजना (राष्ट्रीय बायोगॅस योजना) :-

ग्रामीण भागात उर्जाविषयक मोठ्या अडचणी असून स्वयंपाकासाठी मोठ्या प्रमाणात लाकडाचा उपयोग जळतणासाठी केल्यामुळे वृक्षतोड व आरोग्य विषयक समस्या उदभवतात यावर मात करण्यासाठी बायोगॅस विकास कार्यक्रम ही योजना राबविण्यात येत असून चार ते पाच जनावरे उपलब्ध असलेल्या शेतक-यांना याचा लाभ देण्यात येतो. या योजनेतून स्वयंपाकासाठी गॅस मिळत असतांनाच स्वच्छतेविषयक समस्यांवर मात होते. सदर स्थितीत ग्रामीण भागातील पशुधनाची संख्या घटल्याने जमीनीतील सेंद्रीय कर्बासह पोत खालावत चालली असून कमी जनावरे उपलब्ध असतांना बायोगॅस स्लरीचा वापर शेतामध्ये केल्यास शेतजमीनीचा पोत सुधारून सेंद्रीय कर्ब वाढविण्यास फार मोठा हातभार लागतो.

लाभार्थी निवडीचे निकष :-

1. लाभार्थ्याजवळ कमीत कमी 3 ते 4 जनावरे असावीत.
2. बायोगॅस संयंत्र बांधण्यासाठी घराजवळ पुरेशी जागा असावी.
3. लाभार्थी ग्रामीण भागातील रहिवासी असावा.
4. अनुसूचित जाती /जमातीमधील लाभार्थ्यांना प्राधान्याने अनुदान दिल्या जाते.

या योजनेत खालीलप्रमाणे अनुदान देय आहे.

| अ.क्र. | योजनेचे नांव                      | बाब             | अनुदान मर्यादा                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------|-----------------------------------|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1      | राष्ट्रीय बायोगॅस विकास कार्यक्रम | संयंत्र बांधकाम | सर्वसाधारण प्रवर्गातील लाभार्थीसाठी :-<br>रु. 12000/- प्रती संयंत्र + जि.प. सेस अनुदान रु. 8000/-<br>अनु.जाती/जमाती प्रवर्गातील लाभार्थीसाठी :-<br>रु.13000/- प्रती संयंत्र+ जि.प.सेस अनुदान 8000/-<br>तसेच वरील प्रमाणे दोन्ही प्रवर्गातील लाभार्थीसाठी संयंत्रास शौचालय जोडणी केल्यास प्रती लाभार्थी रु. 1600/-<br>अतिरिक्त अनुदान देय. |

4) जिल्हा परिषद उपकरातुन जिल्हा परिषदेमार्फत शेतीसाठी उपयोगी औजारे उपलब्ध करून देण्यासाठी विविध योजना.

किफायतशीर शेती करण्यासाठी मजुरांचे व्यवस्थापन ही प्रमुख गुरुकिल्ली असून मजुरांची मोठ्या प्रमाणात अनुपलब्धता, मजुरांचे वाढलेले दर पाहता आधुनिक व किफायतशीर शेती करतांना यास पर्यायी व्यवस्था करणे क्रमप्राप्त ठरते. मजुर व्यवस्थापनासाठी शेती मशागती उपयोगी नवनवीन यंत्रसामुग्री बाजारात विकसीत झाली असून तीचा अवलंब केल्यास शेती किफायतशीर ठरते. या औजारांचा वापर मोठ्या प्रमाणात शेतीत होण्यासाठी जिल्हा परिषद उपकरसेस अंतर्गत आवश्यकतेप्रमाणे औजारे शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देण्याच्या योजना जिल्हा परिषदे कडून राबविण्यात येते. उपरोक्त योजनांमधून खालील तक्त्यात दर्शविल्याप्रमाणे लाभ देय आहेत.

जिल्हा परिषद उपकरातील राबविण्यांत येणा-या योजना व कार्यपध्दती सन 2024-25

| अ.क्र. | योजनेचे नांव                                                                                                                            |
|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1      | 50 टक्के अनुदानावर शेतकऱ्यांना ट्रॅक्टरचलीत रोटाव्हेटर पुरविणे (महत्तम मर्यादा 35000/-)                                                 |
| 2      | 50टक्के अनुदानावर शेतकऱ्यांना कडबा कुट्टी यंत्र पुरविणे ( महत्तम मर्यादा 05 HP मोटारविरहीत रु. 16500/- व 03 HP मोटार विरहित रु. 9549/-) |
| 3      | 50 टक्के अनुदानावर शेतकऱ्यांना पीव्हीसी पाईप पुरविणे                                                                                    |
| 4      | शेतनिष्ठ/ आदर्श शेतकरी/ पुरस्कार कृषी दिन साजरा करणे, शेतकऱ्यांना माहिती शिक्षण व सुसंवाद साधणे                                         |
| 5      | शेतकऱ्यांना बायोगॅस विकास योजनेअंतर्गत पुरक अनुदान देणे. रु. 10000/-                                                                    |
| 6      | 50 टक्के अनुदानावर ट्रॅक्टरचलीत पेरणी यंत्र व पल्टी नांगर पुरविणे ( महत्तम मर्यादा 20000/- )                                            |
| 7      | 50 HP पर्यंत शेतकऱ्यांना ट्रॅक्टर किंमतीच्या 50% किंवा जास्तीत जास्त रु. 90000/- पर्यंत पुरविणे.                                        |
| 8      | फवारणी करणा-या शेतकरी/ शेतमजूर यांना सुरक्षीत किटकनाशक हाताळणी करण्यासाठी क्षमता बांधणी व संरक्षण किट पुरविणे.                          |

तालुकास्तरावर योजना राबविणारे अधिकारी :- गट विकास अधिकारी पंचायत समिती  
लाभार्थी निवडीचे निकष :-

1. लाभार्थी शेतकरी असावा त्याच्या नांवे शेतजमीन असणे बंधनकारक.
2. लाभार्थी अनु.जाती/अनु जमाती/ महिला, अपंग, .अल्प व अत्यल्पभुधारक शेतकऱ्यांना प्राधान्य.
3. बायोगॅस योजनेचा लाभ घ्यावयाचा असल्यास त्यांचेकडे किमान 4 जनावरे असणे आवश्यक
4. लाभार्थी शेतकरी जालना जिल्ह्यातील रहिवाशी असणे बंधनकारक.

1. शेतकऱ्यांना लाभ घेणेसाठी लागणारी आवश्यक कागदपत्रे
2. विहित नमुन्यांत करावयाचा अर्ज.
3. 7/12 उतारा
4. 8-अ चा उतारा
5. ओळखपत्र
6. ट्रॅक्टरचलीत औजारे घ्यावयाचे असल्यास आर.सी.बुकची झेरॉक्स प्रत.
7. रहिवासी प्रमाणपत्र
8. उत्पन्न प्रमाणपत्र
9. तालुका कृषी अधिकारी यांचे नाहरकत प्रमाणपत्र

प्रति,  
गट विकास अधिकारी  
पंचायत समिती

विषय :- जिल्हा परिषद उपकर योजनेअंतर्गत-----हे औजार  
अनुदानावर मिळणे बाबत  
औजाराचे नांव :- योजनेचे नांव :-

महोदय

वरील विषयी अर्ज सादर करण्यांत येतो की, मी खाली सही करणार श्री/श्रीमती-----  
----- रा.-----ता.----- जि जालना येथील रहिवाशी असून मला  
माझे स्वतःच्या शेतातील कामाकरीता ----- औजारांची, आवश्यकता आहे. सोबत 7/12 उतारा, एकुण  
जमीनीचा दाखला, ओळखपत्राचा पुरावा, करारनामा, इ.कागदपत्रे देत असून नियमाप्रमाणे लोकवर्गणी रक्कम भरून  
औजारे खरेदी करण्यास तयार आहे

सदर योजनेअंतर्गत अनुदानावर संबंधित औजार मिळाल्यास त्याचा वापर स्वतःच्या शेतीकरीता करील.  
इतरांस विक्री करणार नाही अथवा गहाण ठेवणार नाही . यापुर्वी उपरोक्त योजनेतून सदर औजाराचा लाभ घेतलेला  
नाही. उपरोक्त बाबत भविष्यात काही अडचण उदभवल्यास मी स्वतः कायद्यानुसार जबाबदार राहील.

सही/अंगठा

संपर्क पत्ता:-

भ्रमणध्वनी ( मोबाईल क्रं)

सोबत:-1.अर्जाचा नमुना, 2.ओळखपत्राची सत्यप्रत , 3. सातबारा, 4. 8-अ नमुना,5. मागासवर्गीय असल्यास  
जातीचे प्रमाणपत्र, 6.रहिवाशी प्रमाणपत्र, 7. ट्रॅक्टरचलीत औजारासाठी आर.सी.बुक झेरॉक्स, उत्पन्न प्रमाणपत्र इ  
(टीप :- मागील पृष्ठांवरील अर्जाच्या नमुन्यांत माहिती भरणे अनिवार्य.)

जिल्हा परिषद उपकर योजनेअंतर्गत औजारे मिळणे बाबत प्रस्ताव

औजाराचा प्रकार . . . . .

- 1) अर्जदाराचे संपूर्ण नांव :- . . . . .
- 2) अर्जदाराचा संपूर्ण पत्ता :- रा. . . . . पोस्ट:- . . . . .  
तालुका. . . . . जिल्हा :- जालना
- 3) भ्रमणध्वनी(मोबाईल क्रं) :- . . . . .
- 4) अर्जदाराचे वय :- . . . . .
- 5) अर्जदार :- पुरुष / स्त्री
- 6) अर्जदाराच्या जातीचा प्रवर्ग :- . . . . .
- 7) अर्जदार अपंग :- आहे / नाही
- 8) 8-अ नुसार एकुण जमीन धारणा :- -----हेक्टर.
- 9) औजार खरेदीसाठी विकल्प :- एमएआयडीसी / इतर संस्था

हमीपत्र

मी शपथेवर लिहून देतो की, वरील माहिती पूर्णतः सत्य असून मी यापुर्वी शासकीय योजनेतून -----  
औजाराचा लाभ घेतलेला नाही. उपरोक्त योजनेअंतर्गत मिळणा-या लाभाचा दुरुपयोग, विक्री अथवा हस्तांतर करणार  
नाही, केल्यास माझेविरुद्ध शासकीय कार्यवाही करण्यांत येईल याची मला पूर्ण जाणीव आहे. तसेच मिळणारे अनुदान  
परत करण्यास मी जबाबदार राहील.

अर्जदाराची स्वाक्षरी

## 5) कृषि विभाग जिल्हा परिषदेमार्फत शेतकऱ्यांसाठी राबविण्यात येत असलेल्या विविध योजना

### तथा उपक्रम.

ग्रामीण भागांचा मुख्य कणा अद्याप शेती हा व्यवसाय असून, ग्रामीण महाष्ट्राच्या विकासात जिल्हा परिषदांचे योगदान अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. शेतीच्या विकासाच्या योजना राबविण्यात राज्य सरकारचे कृषि खाते मोठा वाटा उचलत असून यासोबतच जिल्हा परिषदांकडील कृषि खातेसुद्धा चांगले योगदान देत आहे. जिल्हा परिषदांकडील कृषि विभाग मुख्यत्वे निविष्ठा उपलब्धता, गुणनियंत्रण, अपारंपरीक उर्जेविषयक योजना तसेच अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींसाठी दारिद्र्य निर्मुलनाच्या शेतीविषयक योजना राबवित आहे. या योजनांच्या माध्यमांतून अनेक गावातील विकास साधण्याचे काम आज पार पाडले जात आहे.

#### 1) निविष्ठा उपलब्धता व गुणनियंत्रण :-

शेतीच्या किफायतशीर उत्पादनामध्ये सर्वात मोठा वाटा निविष्ठांचा असून योग्य गुणवत्तेची निविष्ठा वेळेवर व योग्य दरात शेतकऱ्यांना मिळणे आवश्यक ठरते. निविष्ठांच्या गुणवत्तेचा दर्जा राखण्यासाठी विविध निविष्ठांचे नमुने घेऊन त्यांच्या विविध घटकांचे विश्लेषण प्रयोगशाळेमार्फत करून घेतल्या जाते. अप्रमाणित निविष्ठा आढळल्यास संबंधित निविष्ठांवर संबंधित निविष्ठांच्या कायदयानुसार जप्तीची, विक्रीबंद आदेशाची कार्यवाही करून त्यावर फौजदारी खटले व न्यायालयीन खटले दाखल करण्याचे कामकाज या विभागातील प्रत्येक तालुक्यात दिलेल्या निरीक्षक तथा कृषि अधिकाऱ्यांमार्फत करण्यात येते.

#### 2) अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातींमधील शेतकऱ्यांना दारिद्र्य रेषेच्यावर आणणेची योजना :-

अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटक या प्रवर्गातील शेतकऱ्यांना दारिद्र्य रेषेच्यावर आणण्यासाठी शेती विषयक विविध सोयीसुविधा, औजारे या योजनेतून उपलब्ध करून दिल्या जातात.

| अ.क्र. | योजनेचे नांव                          | बाब व अनुदान मर्यादा                                                                                                                                                                                                                                                               | पात्रतेचे निकष                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|--------|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1      | डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स्वावलंबन योजना | 1.नविन विहिर रु. 4.00लक्ष.<br>2.जुनि विहिर दुरुस्ती रु.01.00 लक्ष<br>3.इनवेल बोरींग रु.20.00हजार<br>4. पंपसंच रु. 40.00 हजार<br>5. विज जाडणी रु.20.00हजार<br>6.शेततळ्याचे अस्तरीकरण रु 2.00 लक्ष<br>7. सुक्ष्म सिंचन संच (ठिबक सिंचन रु.97 .00हजार किंवा तुषार सिंचन रु.50.00 हजार | 1.लाभार्थी हा अनुसूचित जाती /नवबौद्ध शेतकरी असला पाहिजे<br>2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणप्रत्र असले पाहिजे<br>3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.<br>3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहिर या घटकाचा लाभ घेण्या साठी पात्र असेल<br>3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहिर व्यतीराकत इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे<br>3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे<br>4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उत्तरा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )<br>5. लाभार्थ्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे<br>6.लाभार्थ्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डाशी सलग्न असणे आवश्यक आहे<br>7.स्वर्गीय कर्मविर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या शेतक-याना श्या योजनेचा |

|        |                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <p>प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा</p> <p>8.अनुसूचित / नवबौद्ध शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसने</p> <p>9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्यक आहे.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| अ.क्र. | योजनेचे नांव                   | बाब व अनुदान मर्यादा                                                                                                                                                                                                                                                                                             | पात्रतेचे निकष                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1      | बिरसा मुंडा कृषि क्रांती योजना | <p>1.नविन विहिर रु. 4.00लक्ष.</p> <p>2.जुनि विहिर दुरुस्ती रु.01.00 लक्ष</p> <p>3.इनवेल बोरीग रु.20.00हजार</p> <p>4. पंपसंच रु. 40.00 हजार</p> <p>5. विज जाडणी रु.20.00हजार</p> <p>6.शेततळ्याचे अस्तरीकरण रु 2.00 लक्ष</p> <p>7. सुक्ष्म सिंचन संच (ठिबक सिंचन रु.97 .00हजार किंवा तुषार सिंचन रु.50.00 हजार</p> | <p>1.लाभार्थी हा अनुसूचित जमाती शेतकरी असला पाहिजे</p> <p>2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असले पाहिजे</p> <p>3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.</p> <p>3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहिर या घटकाचा लाभ घण्या साठी पात्र असेल</p> <p>3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहिर व्यतीराकत इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे</p> <p>3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे</p> <p>4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उतारा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )</p> <p>5. लाभार्थ्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे</p> <p>6.लाभार्थ्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डाशी सलग्न असणे आवश्यक आहे</p> <p>7. वन पट्टेधारक अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या अदिवासी शेतक-याना या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा</p> <p>8.अनुसूचित जमाती शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसने</p> <p>9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्यक आहे.</p> |
| अ.क्र. | योजनेचे नांव                   | बाब व अनुदान मर्यादा                                                                                                                                                                                                                                                                                             | पात्रतेचे निकष                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 1      | राष्ट्रीय कृषी                 | 1.नविन विहिर रु.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 1.लाभार्थी हा अनुसूचित जाती /नवबौद्ध /                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|                               |           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| विकास योजना ( अनु.जाती/जमाती) | 2.50लक्ष. | <p>अनु.जमाती शेतकरी असला पाहीजे</p> <p>2. शेतक-याकडे सक्षम प्राध्याका-याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असले पाहिजे</p> <p>3.1ज्या शेतक-याना नविन विहीर या घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .40 हेक्टर शेत जमीन असणे आवश्यक आहे.</p> <p>3.2 सामुहिक शेत जमीन किमान .40 हेक्टर धारण करणारे एकत्रीत कुटुंब नविन विहीर या घटकाचा लाभ घण्या साठी पात्र असेल</p> <p>3.3 ज्या शेतक-याना नविन विहीर व्यतीराकत इतर घटकाचा लाभ घ्यावयाचा आहे त्याच्या साठी किमान .20 हेक्टर शेतजमीन असणे आवश्यक आहे</p> <p>3.4सदर योजनेत कमाल शेत जमीनीची आट 6.0 हेक्टर आहे</p> <p>4. शेतक-याच्या नावे जमीन धारणेचा 7/12 दाखला व 8चा उतारा असणे आवश्यक आहे (नगर पंचायत ,नगर पालीका व माहा नगर पालीका क्षेत्रा बाहेरील )</p> <p>5. लाभाध्याकडे आधार कार्ड असणे आवश्यक आहे</p> <p>6.लाभाध्याचे बँक खाते असणे व सदर बँक खाते आधार कार्डाशी सलग्न असणे आवश्यक आहे</p> <p>7.स्वर्गीय कर्मविर दादासाहेब गायकवाड सबलीकरण व स्वाभीमान योजना अंतर्गत जमीनी वाटप झालेल्या शेतक-याना श्या योजनेचा प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा तसेच वनपट्टे अदिवासी शेतक-यांना अनु.जमाती प्रवर्गामधून लाभ देण्यात येतो.</p> <p>8.अनुसुचित / नवबौद्ध/ अनु.जमाती शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष जास्त नसणे</p> <p>9. ज्या शेतक-याचे सर्व मार्गाने मिळणारे वार्षिक उत्पन्न रु 1.50 लक्ष च्या मर्यादेत आहे अश शेतक-याने संबंधित तहसिलदारा कडून उत्पन्ना चा दाखला घणे व अर्ता सोबत जोडणे आवश्यक आहे.</p> |
|-------------------------------|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### 3) अपारंपारीक उर्जा विषयक योजना :-

ग्रामीण भागात उर्जाविषयक मोठ्या अडचणी असुन स्वयंपाकासाठी मोठ्या प्रमाणात लाकुडाचा उपयोग जळतणासाठी केल्यामुळे वृक्षतोड व आरोग्य विषयक समस्या उदभवतात यावर मात करण्यासाठी बायोगॅस विकास कार्यक्रम ही योजना राबविण्यात येत असुन चार ते पाच जनावरे उपलब्ध असलेल्या शेतकऱ्यांना याचा लाभ देण्यात येतो. या योजनेतुन स्वयंपाकासाठी गॅस मिळत असतांनाच स्वच्छतेविषयक समस्यांवर मात होते तथा त्यातुन निर्माण होणाऱ्या स्लरीचा उपयोग शेतजमीनीचा पोत सुधारुण सेंद्रीय कर्ब वाढविण्यात होतो. या योजनेत खालीलप्रमाणे अनुदान देय आहे.

| अ.क्र. | योजनेचे नांव | बाब | अनुदान मर्यादा |
|--------|--------------|-----|----------------|
|--------|--------------|-----|----------------|

|   |                                   |                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---|-----------------------------------|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | राष्ट्रीय बायोगॅस विकास कार्यक्रम | सयंत्र बांधकाम | <p>सर्वसाधारण प्रवर्गातील लाभार्थीसाठी :-<br/> रु. 12000/- प्रती सयंत्र+ जि.प.सेस अनुदान 10000/-</p> <p>अनु.जाती/जमाती प्रवर्गातील लाभार्थीसाठी :-<br/> रु.13000/- प्रती सयंत्र+ जि.प.सेस अनुदान 10000/-</p> <p>तसेच वरील प्रमाणे दोन्ही प्रवर्गातील लाभार्थीसाठी सयंत्रास शौचालय जोडणी केल्यास प्रती लाभार्थी रु. 1600/- अतिरीक्त अनुदान देय.</p> |
|---|-----------------------------------|----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|